

Nr 144

Utlåtande i anledning av motion om beredande av plats för SECO i skolöverstyrelsens styrelse m. m.

(2:a avd.)

I motionen II: 117 av fru *Ryding m. fl.* har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala att Sveriges elevers centralorganisation (SECO) och Blivande lärares riksförbund (BLR) bör beredas plats i skolöverstyrelsens styrelse samt Sveriges förenade studentkårer (SFS) i universitetskanslersämbetets styrelse.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden över motionen från *skolöverstyrelsen* och *universitetskanslersämbetet*, vilken sistnämnda myndighet hört *Sveriges förenade studentkårer*. Se *Bilaga* till detta utlåtande.

Utskottet. För arbetet inom skolöverstyrelsen och universitetskanslersämbetet är det nödvändigt med kontakt mellan respektive verk å ena sidan samt de studerande och opinionen inom deras led å den andra. En dylik kontakt kan givetvis etableras — och har också etablerats — utan att de studerandes organisationer blir direkt representerade i verksstyrelserna. I själva verket kan, som också framgått av yttrandena över motionen, åtskilliga skäl anföras mot att införa en dylik representation. Utskottet avstyrker motionen och hemställer

att riksdagen icke bifaller motionen II: 117.

Stockholm den 31 oktober 1967

På statsutskottets vägnar:

EMIL NÄSSTRÖM

Närvarande: se under utlåtandet nr 143.

Yttranden över motionen II:117

Skolöverstyrelsen (3.5.1967)

Ett väsentligt önskemål i samband med den vid 1963 och 1964 års riksdagar beslutade omorganisationen av skolväsendets centrala ledning var att i ledningen för skolämbetsverket ge representation för olika för skolväsendet viktiga samhällsområden. Efter ingående överväganden i förarbetena — SOU 1962:28 prop. 1963:144, SU 146 — om olika vägar att tillgodose önskemålet löstes frågan på det sättet, att i spetsen för den nya skolöverstyrelsen ställdes en styrelse bestående av — utom generaldirektören och överdirektören — företrädare för skilda intresseområden inom samhället. Vid konstruktionen av denna styrelse gäller det, såsom av uttalanden i prop. 1963:144 framgår, å ena sidan att begränsa antalet ledamöter för att styrelsen skulle kunna bli en effektivt arbetande församling och å andra sidan att åstadkomma en så allsidig representation som möjligt för i detta sammanhang väsentliga samhällsintressen. Enligt instruktionen för SÖ (1965:737) består styrelsen — utom av generaldirektören och överdirektören — av nio av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter, av vilka en skall äga god förtrogenhet med arbetsmarknadsfrågor och övriga utses bland företrädare för universitets- och högskoleväsendets avnämaringressen, för arbetsgivar- och avnämaringressen inom olika delar av näringslivet, för arbetstagarintressena och för primärkommunerna. För var och en av de särskilt utsedda ledamöterna utses en personlig suppleant.

Såväl vid remissbehandlingen av SOU 1962:28 som vid riksdagsbehandlingen anmäldes åtskilliga önskemål om representation i styrelsen för speciella intressen. Dock synes därvid ej från något håll eleverna ha nämnts.

SÖ finner det i och för sig inte oväntat att — mot bakgrunden av den positiva utveckling som på senare år förekommit beträffande elevernas medinflytande i skolan och utbyggnaden av elevernas egna organisationer — frågan om representation för eleverna i ledningen för skolan även på denna nivå nu anmäler sig. Eleverna är, jämte den i skolan anställda personalen, naturligtvis den främsta intressenten i skolväsendet. De beslut som fattas i SÖ berör ytterst elevernas situation, såväl under utbildningstiden som under den yrkesverksamma tiden. SÖ fäster också mycket stor vikt vid samarbetet och kontakten med eleverna genom de av dem bildade organisationerna och har vid beredningen av ärenden som kan sägas ha ett mer påtagligt elevintresse regelmässigt direkt kontakt med representanter för elevorganisationerna.

Åtskilliga skäl talar emellertid enligt SÖ:s mening mot att, såsom i den föreliggande motionen avses, SECO och BLR bereds representation i SÖ:s styrelse.

De i motionen nämnda organisationerna är ej de enda elevorganisationerna inom det SÖ underställda skolväsendet. De representerar visserligen betydande områden men jämte dem finns fyra eller fem andra organisationer, som skulle kunna tänkas göra anspråk på att också bli representerade. Detta bör framhållas, även om det inte är ett avgörande skäl mot t. ex.

representation för SECO, som får sägas vara representativ för en väsentlig del av eleverna i det allmänna skolväsendet.

SÖ vill också framhålla att stor försiktighet bör iakttas, då fråga uppkommer om utvidgning av antalet ledamöter i en styrelse av detta slag. Såsom ovan erinrats är bestämmelserna om styrelsens sammansättning ett resultat av en avvägning mellan å ena sidan önskemålet att begränsa antalet ledamöter och å andra sidan angelägenheten av tillfredsställande representativitet för olika intresseområden.

De tyngst vägande skälen mot förslaget hänför sig till det förhållandet att medlemmarna i SECO som regel inte uppnått myndig ålder.

Styrelsen tillkommer, enligt vad som föreskrivs i instruktionen, att besluta i de viktigaste frågorna inom verkets ämbetsområde. Med uppdraget att vara ledamot följer ämbetsansvar, dvs. bl. a. att vara underkastad de särskilda bestämmelserna om ämbetsbrott enligt 20 kap. brottsbalken. Det synes ej rimligt att person under 21 års ålder skall vara bärare av ämbetsansvar i sådant sammanhang.

Beträffande åldersfrågan kan jämförelse göras med den kommunala valbarhetsåldern, 23 år, och det förhållandet att för erhållande av ordinarie statlig tjänst fordras att ha uppnått 21 års ålder. Med elevrepresentation i SÖ:s styrelse skulle sålunda den situationen kunna inträda, att en ledamot av styrelsen ej skulle vara valbar till ett SÖ underställt organ. Det kan vidare framhållas att enligt skolstadgan elevrepresentant i samarbetsnämnd ej äger delta i beslut, varigenom fråga om avstängning eller förvisning av elev avgörs.

Den tanken skulle kunna framföras att en elevrepresentant i styrelsen skulle ha yttranderätt men ej äga delta i beslut. En sådan anordning är dock av flera skäl ej lämplig. SÖ anser vidare att en elevorganisation ej bör representeras av en av organisationen anställd funktionär.

Såsom framhållits fäster SÖ mycket stor vikt vid samarbete med elevernas organisationer. Detta bör dock, såsom redan förekommer, ske genom att organisationerna fungerar såsom remissinstans i för eleverna betydelsefulla frågor och genom olika kontakter under hand för samråd med deras styrelser och förtroendemän.

På anförda skäl avstyrker SÖ bifall till förevarande motion.

Universitetskanslersämbetet (25.5.1967)

Universitetskanslersämbetet, som begränsar sitt yttrande till att avse frågan om beredande av plats för SFS i universitetskanslersämbetets styrelse, får under hänvisning till vad SFS anført avstyrka bifall till motionen i denna del.

I ärendet har SFS avgivit yttrande vilket härmed överlämnas.

Sveriges förenade studentkårer (8.5.1967)

SFS vill inledningsvis understryka att den förevarande motionen tillkommit utan medverkan från organisationens sida.

Motionärerna framhåller att SFS saknar direkt insyn i universitetskanslersämbetets arbete och borde beredas möjlighet att aktivt delta i ämbetets verksamhet. SFS går här inte in på den oklarhet i form av sammanblandning av begreppen insyn och aktivt deltagande, här i betydelsen representation, som vidlåder motionen. Organisationen vill endast framhålla att den

i dag inte hyser någon åstundan att bli företrädd i UKÄ:s styrelse. Däremot vore det för SFS:s allmänna kontakt med den centrala verksamheten på utbildningsområdet av utomordentligt värde för organisationen att — liksom andra intresseorganisationer med anknytning till utbildningsområdet — få medverka i ecklesiastikdepartementets planeringsråd för utbildningsfrågor.

Med hänvisning till vad som anförts hemställer SFS att UKÄ i remissyttrande till Kungl. Maj:t måtte framhålla det önskvärda i att SFS bereds tillfälle att ta del i verksamheten inom ecklesiastikdepartementets planeringsråd för utbildningsfrågor samt vad gäller SFS:s ev. representation i UKÄ:s styrelse avstyrka bifall till den förevarande motionen.